

Gemeente Renkum

Voorstel aan de raad

Verantwoordelijk team

Team Regie en Projecten

Nummer

Kenmerk

170836

Paragraaf begroting

Raad d.d.

28-9-2023

Portefeuillehouder

J. (Joa) Maouche MSc

Steller

P. (Pieter) Veldstra & M. (Mariëlle) Barwasser

Datum

03-08-2023

Onderwerp

Ambitienota Groen

Geadviseerd besluit

1. Vaststellen ambitieniveaus groen: Natuurlijke beplanting, Ambitieniveau Integraal; Cultuurlijke beplanting, Ambitieniveau Integraal; Gras en kruiden, Ambitieniveau Integraal; Bomen, Ambitieniveau Toekomst.
2. De vastgestelde ambitieniveaus door B&W laten uitwerken in het kostendekkingsplan groen.

Toelichting op beslispunten

In de Strategienota Inrichting en beheer openbare ruimte IBOR (2018) is aangegeven dat een Integraal Beheerplan Openbare Ruimte moet worden opgesteld. Dit om beter inzicht en overzicht te hebben over alle werkzaamheden in de Openbare Ruimte. Om goed te kunnen afwegen hoe we integraal beheer toepassen stellen we eerst per discipline een beheerplan op. Op 2 september 2022 heeft de raad het Kostendekkingsplan Wegen goedgekeurd. Eerder was al het kostendekkingsplan Water & Riool goedgekeurd. De derde en voorlopig laatste in deze reeks is het kostendekkingsplan Groen.

Om een kostendekkingsplan Groen te maken is het noodzakelijk om eerst het gewenste ambitieniveau voor het beheer van de groenvoorzieningen vast te stellen. Dit omdat elk ambitieniveau andere inspanningen vraagt en daarmee ook een andere financiële behoefte heeft. Door het vaststellen van de ambitienota geeft uw raad richting aan de uitwerking van het kostendekkingsplan groen.

Het openbaar groen is verdeeld in vier beheercategorieën: bomen, natuurlijke beplantingen, cultuurlijke beplantingen en gras & kruidachtigen. Op basis van beleid (omgevingsvisie, groenstructuurplan en collegeperspectief) zijn doelen geformuleerd voor groenbeheer. Deze doelen zijn vervolgens per beheercategorie uitgewerkt in drie verschillende ambitieniveaus: Basis, Integraal en Toekomst.

Het openbaar groen in onze gemeente staat zwaar onder druk. Klimatologische veranderingen, maar ook maatschappelijke ontwikkelingen (zoals bijvoorbeeld woningbouw, toename autoverkeer en ondergrondse infrastructuur) hebben een grote impact op de kwaliteit en kwantiteit van het

groen. Het vraagt een steeds grotere inspanning om het areaal gezond en vitaal te houden. Met de beschikbare middelen lukt dit niet: het areaal neemt jaarlijks af in hoeveelheid en in kwaliteit.

Om dit een halt toe te roepen is een gestructureerde aanpak nodig. Dit begint met de keuze voor een ambitieniveau voor het groen. De veranderingen in de openbare ruimte gaan zo snel dat het groen, vooral de bomen, zich hierop niet kan aanpassen. Om deze reden stellen we voor om te kiezen voor Ambitieniveau Integraal voor natuurlijke en culturele beplantingen en voor gras & kruidachtigen. In dit Ambitieniveau zijn de inspanningen niet alleen gericht op het dagelijks en groot onderhoud, maar ook op het aanpassen van het sortiment zodat het bestand is tegen klimaatverandering en een bijdrage levert aan de gezondheid van onze inwoners (vervanging). Met dit ambitieniveau is het mogelijk om het uitvoeringsprogramma van het Groenstructuurplan (waaronder het vergroenen van de kern Renkum) te realiseren. Dit omdat deze vergroening in de meeste gevallen alleen mogelijk is door reconstructie van het wegprofiel.

Bomen nemen een bijzondere plaats in. Het gemeentelijk bomenbestand is indrukwekkend, in samenstelling en in leeftijdsopbouw, en draagt in hoge mate bij aan de leefbaarheid in onze gemeente. Maar we maken ons zorgen, want juist de bomen lijden zwaar onder de klimaatverandering. Verdroging is funest voor de grote aantallen oude beuken en eiken. Omdat bomen zo belangrijk zijn voor onze samenleving maar langjarige inspanningen en investeringen (continuïteit in aanpak) vragen, stellen wij voor bomen een hoger ambitieniveau voor, namelijk Ambitieniveau Toekomst.

Zie bijlage 1 Ambitienota Groen.

Beoogd effect

De vastgestelde ambitieniveaus voor groen worden gebruikt voor de uitwerking van het kostendekkingsplan groen inclusief de financiële consequenties.

Kader

Het groenbeheer wordt uitgevoerd binnen de kaders van wet- en regelgeving. Deze is gericht op het voeren van verantwoord beheer en het regelen van de aansprakelijkheid bij eventuele schadeclaims. Net als bij wegbeheer heeft de groenbeheerder een wettelijk vastgestelde taak: de zorgplicht. De gemeente is verantwoordelijk voor het in goede staat houden van haar kapitaalgoederen, waaronder beplantingen en bomen. De wettelijk zorgplicht van de groenbeheerder is geregeld in het Burgerlijk Wetboek.

Naast de wettelijke zorgplicht heeft groenbeheer onder meer rekening te houden met de wet Natuurbescherming en de Natura 2000 gebieden. De wet Natuurbescherming is gericht op de bescherming van inheemse planten- en diersoorten om populaties in stand te houden. Ook de bestrijding van invasieve exoten valt hieronder.

Argumenten

- 1.1 Vaststellen ambitieniveau groen: Raad en college hebben ambities uitgesproken en beleid vastgesteld voor het openbaar groen in de gemeente. Om hier invulling aan te geven zijn doelen geformuleerd voor groen. Deze doelen hebben betrekking op vergroten biodiversiteit, robuust groen, gezond groen, gezondheid bewoners en betrokken bewoners. Om deze doelen te bereiken moet het huidige beheer worden geïntensiveerd.
- 1.2 Vaststellen ambitieniveau groen: We stellen een kostendekkingsplan groen op om grip te krijgen op het beheer van het openbaar groen. Inzicht en overzicht is hierbij belangrijk. Het

Onderwerp

Ambitienota Groen

Datum

3 augustus 2023

Kenmerk

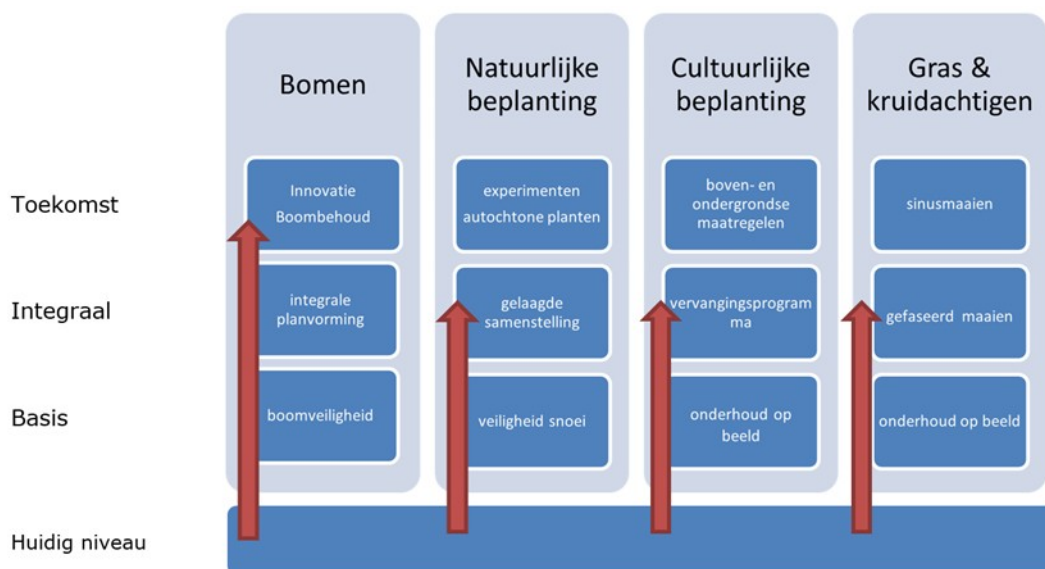
170836

Pagina

2 van 7

kostendekkingsplan groen wordt financieel doorgerekend. Hiervoor is het van belang om het na te streven ambitieniveau vast te stellen zodat dit ambitieniveau kan worden uitgewerkt in het kostendekkingsplan.

- 1.3 Vaststellen ambitieniveau groen: Klimaatverandering heeft grote invloed op onze groene omgeving. Het klimaat verandert waardoor we steeds vaker te maken krijgen met de gevolgen hiervan. Hoosbuien, lange periodes van droogte en hogere temperaturen hebben impact op de kwaliteit van het groen. De klimaatverandering gaat te snel voor ons groen, het lukt bomen en planten niet om zich in dit tempo aan te passen aan de veranderde omstandigheden. Het gevolg is dat bomen en struiken afsterven. Het noopt ons tot grootschalige maatregelen zoals bijvoorbeeld het verbeteren van de ondergrondse groeiomstandigheden van bomen maar ook van beplantingen. En van het planmatig vervangen van afgeschreven groen. Deze maatregelen vallen onder het ambitieniveau Integraal.
- 1.4 Vaststellen ambitieniveau groen: Bomen zijn van levensbelang voor mens en dier vanwege hun invloed op het verminderen van de gevolgen van klimaatverandering. De ecosysteemdiensten die bomen (vooral oudere en grotere bomen) leveren ten opzichte van andere beheercategorieën zijn gigantisch groot. Omdat hun impact zo groot is, kiezen we voor de bomen het ambitieniveau Toekomst.
- 1.5 Vaststellen ambitieniveau groen: De gewenste ambitieniveaus gefaseerd bereiken. Voor team groen is de stap naar het gewenste ambitieniveau een grote stap. Het team heeft tijd nodig om hier naar toe te groeien. Om voor deze groei ruimte te geven is het advies om gefaseerd door te ontwikkelen en te beginnen met de basis op orde te brengen. Op dit ogenblik is onvoldoende budget beschikbaar voor het dagelijks en groot onderhoud aan de groenvoorzieningen en teren we dagelijks in op de kwaliteit van het groen.
- 2.1 Uitwerken in kostendekkingsplan groen: Voor water & riolering zijn al kostendekkingsplannen vastgesteld. In navolging hierop stellen wij een kostendekkingsplan groen op.

De rode pijlen geven de stap aan die gezet moet worden om het voorgestelde ambitieniveau te halen.

Kanttelingen

- 1.1 Vaststellen ambitieniveau groen: Het huidige groenbeheer wordt uitgevoerd onder het laagste ambitieniveau (Basis). De kwaliteit van de groene omgeving is als gevolg van bezuinigingen afgenomen. Deze kwaliteitsvermindering wordt versneld als gevolg van klimaatveranderingen. De afname is deels kwantitatief door het verlies van groen door droogte en stormen. Ook kwalitatief is er een afname van bestaand groen te constateren door achterblijvende vervanging en inboet.
- 1.1 Vaststellen ambitieniveau groen: Met het vaststellen van de ambities wordt gekozen voor een bepaald niveau van aanleg en beheer. De consequenties zijn deels te overzien, maar pas (financieel) duidelijk als het kostendekkingsplan is uitgewerkt. De voorgestelde ambitieniveaus kosten meer dan het huidige onderhoudsniveau.
- 1.1 Vaststellen ambitieniveau groen: Het huidige onderhoudsniveau ligt onder het Ambitieniveau Basis omdat hiervoor onvoldoende middelen beschikbaar zijn. Dit betekent dat ook voor het Ambitieniveau Basis (het laagste ambitieniveau) extra middelen nodig zijn.
- 2.1 Uitwerken in kostendekkingsplan: geen kanttelingen.

Draagvlak

In 2020 en 2021 zijn meerdere onderzoeken uitgezet via Renkum Spreekt. In deze onderzoeken zijn enkele vragen gesteld over het groen in de gemeente. Groen/natuur (70%) en rust/ruimte (35%) worden het meest genoemd als positieve punten voor het wonen en leven in de gemeente Renkum. Een grote groep inwoners wil een bijdrage leveren aan de openbare ruimte (64%). Hierbij wordt gedacht aan het schoonhouden van de omgeving en aan het ontsteden van eigen tuinen. De meerderheid van de respondenten (62%) geeft aan dat zij willen dat de gemeente in 2030 nog steeds een groene gemeente is. En tenslotte, 90% van de respondenten spreken zich uit voor het behoud van groen en natuur waarbij het behoud van de bestaande kwaliteit de belangrijkste taak is. Zie voor nadere toelichting bijlage 3 van de Ambitienota Groen. Bovenstaand geeft aan dat er veel draagvlak is voor groen in de gemeente. Voor verbetering van de biodiversiteit is daarnaast een vrijwillig netwerk binnen de gemeente actief te weten 'Renkum zoemt'. Steeds vaker verzoeken inwoners om een stukje groen voor de deur te mogen (her)inrichten en te beheren.

Aanpak/Uitvoering

Na vaststelling van de ambitieniveaus wordt het kostendekkingsplan groen opgesteld voor beheer en onderhoud van het openbaar groen.

Communicatie

Het advies is om de communicatie hierover via de officiële besluitenlijst te laten lopen. Dit advies is tot stand gekomen in afstemming met het team communicatie.

Financiële consequenties

Kosten

Bij de keuze voor een bepaald ambitieniveau staan wij voor een principiële keuze: kiezen wij voor een basisuitvoering of willen wij méér gaan doen? Natuurlijk hangt aan het méér doen een hoger prijskaartje en is het moeilijk om op voorhand een keuze te maken als de consequenties nog niet volledig inzichtelijk zijn. Verder onderzoek en uitwerking van kosten en baten is noodzakelijk en wordt uitgewerkt in het kostendekkingsplan groen.

Onderwerp

Ambitienota Groen

Datum

3 augustus 2023

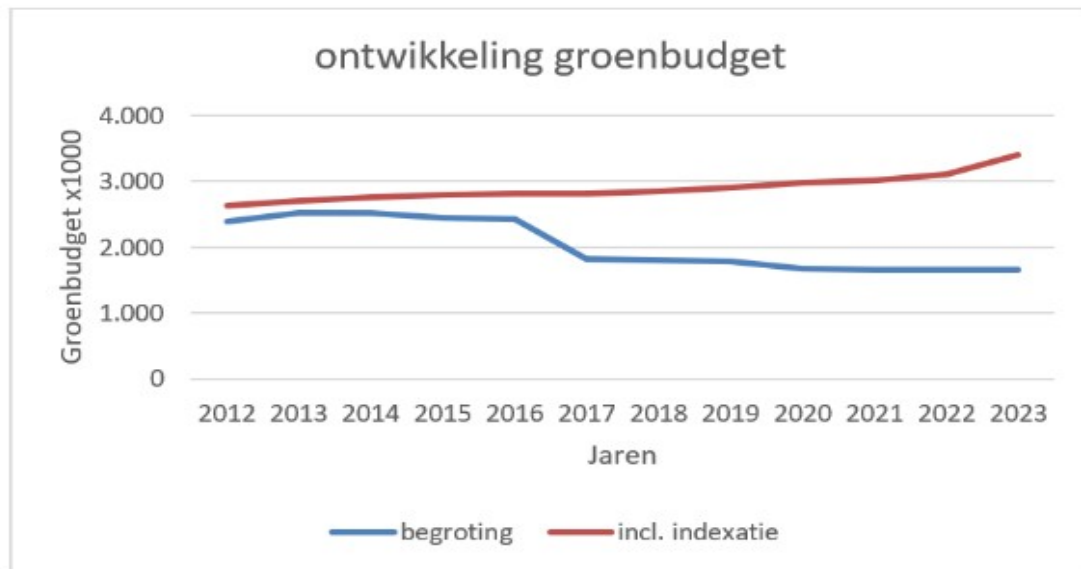
Kenmerk

170836

Pagina

4 van 7

Binnen groen zijn op dit moment onvoldoende middelen in de begroting beschikbaar om het huidige areaal groen structureel in stand te houden. Dit tekort is in afgelopen twintig jaar ontstaan door opeenvolgende bezuinigingen bij groen. Gedurende deze periode zijn wel meermalen incidentele bijdragen aan groen toegekend en aangewend, vandaar dat de kwaliteit van het groen iets beter is dan het op basis van structureel geld zou zijn. Bij de incidentele budgetten is nooit geld voor het organiseren van groen meegegeven. Ook is bij de versnelling van wegen en water & riolering geen rekening gehouden met inzet vanuit groen omdat het kostendekkingsplan groen nog niet is vastgesteld. Hierdoor zijn er urentekorten op de bijdrage vanuit groen aan BOR projecten.

Uit de grafiek komt duidelijk naar voren dat het beschikbare budget (blauwe lijn) en de noodzakelijke budgetten (rode lijn) steeds verder uit elkaar lopen. Zichtbaar is de forse bezuiniging in 2017. Voor de indexatiecijfers is gebruik gemaakt van de cijfers van het CBS.

De volledige financiële vertaling van de vastgestelde ambitieniveaus groen wordt uitgewerkt in het kostendekkingsplan groen wat eind 2023 zal worden aangeboden aan u. De verwachting is dat de huidige groenbudgetten (fors) zullen moeten worden opgehoogd.

Gefaseerde ontwikkeling naar voorgestelde ambitieniveaus

We realiseren ons dat om de voorgestelde ambitieniveaus te bereiken een hele forse investering wordt gevraagd. We stellen daarom voor om de vastgestelde ambitieniveaus gefaseerd te bereiken. In de eerste stap stellen we voor om binnen twee jaar (2024-2025) alle beheercategorieën groen op Ambitieniveau Basis te brengen. Deze variant ligt hoger dan het huidige beheerniveau wat betekent dat de beschikbare middelen voor groen in de begroting ontoereikend zijn om dit ambitieniveau te realiseren en zijn extra middelen nodig.

Het college heeft echter besloten om tot 2026 geen extra uitgaven meer aan te vragen; extra's zullen binnen hetzelfde product moeten worden gefinancierd.

Gezien deze situatie is onderzocht of we het tekort op de exploitatie van groen **voor de komende twee jaar** kunnen opheffen zonder in te boeten op de kwaliteit van de andere vakgroepen die reeds een kwaliteit/geld afspraak hebben met de raad. Mogelijk dat door efficiënter werken binnen wegen en water & riolering geld wordt bespaard wat elders binnen het product (dus ook groen) kan

Onderwerp

Ambitienota Groen

Datum

3 augustus 2023

Kenmerk

170836

Pagina

5 van 7

worden aangewend. Mocht dit het geval zijn, dan komen we hiervoor separaat bij u terug omdat we hiermee afstappen van een uitgangspunt dat eerder door de raad is vastgesteld.

Baten

Openbaar groen heeft niet alleen een kostenkant maar ook een batenkant. De baten (b.v. ecosysteemdiensten zoals luchtzuivering en temperatuurdemping) van ons groen nemen toe met de keus voor een hogere ambitie. Uit onderzoek blijkt steeds duidelijker dat:

- a) Mensen zich gezonder voelen met groen om zich heen, zowel in landelijk als in stedelijk gebied én gebouwen;
- b) Investerings in groen de ziektekosten van de Nederlandse samenleving verlagen;
- c) Groen (vooral bomen) een goed inzetbaar wapen is tegen luchtverontreiniging;
- d) Groen de waarde van onroerend goed verhoogt; de waarde stijgt bij zicht op water (15%), open ruimte (10%), park (6%) of plantsoen (5%).
- e) Groen ervoor zorgt dat niet alle neerslag hoeft te worden afgevoerd naar het riool;
- f) Enz. <https://klimaatadaptatienederland.nl/hulpmiddelen/overzicht/factsheets-groen/>

Ook kan de toenemende burgerparticipatie positieve effecten hebben, bijvoorbeeld omdat burgers een grotere binding ervaren met hun woon- en leefomgeving.

Juridische consequenties

Geen

Personele consequenties

Geen

WMO-aspecten

Geen

Gezondheid

Vergroening van de woon- en leefomgeving leidt tot aantoonbare verbetering van de gezondheid en het welzijn van bewoners. Uit een recent onderzoek van Sweco ([De Groene Stad Challenge](#)) komt naar voren dat het verder vergroenen van de openbare ruimte en het (verder) ontsteden van particuliere tuinen jaarlijks zorgwinst oplevert. Door te kiezen voor tenminste de integrale aanpak kan het groen positief bijdragen aan gezondheid.

Duurzaamheid

Groen zuivert de lucht, produceert CO₂, legt zuurstof vast, buffert grote hoeveelheden water, verkoelt en is het leefgebied voor veel planten en dieren en draagt op deze manier bij aan biodiversiteit. Groen kan helpen om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. De mate waarin groen bijdraagt aan duurzaamheid varieert en is afhankelijk van de kwaliteit van het groen en de hoeveelheid groen.

Effect op vermindering regeldruk

Geen

Alternatieven

1. Het is mogelijk om lagere (of hogere) ambitieniveaus per beheercategorie vast te stellen. Dit heeft zowel inhoudelijke als financiële consequenties. De exacte gevolgen worden inzichtelijk gemaakt in het kostendekkingsplan Groen.

Onderwerp

Ambitienota Groen

Datum

3 augustus 2023

Kenmerk

170836

Pagina

6 van 7

2. Er wordt geen extra budget toegekend aan het groenonderhoud. Dit betekent dat voor geen enkele beheercategorie het Ambitieniveau Basis wordt behaald. Deze variant is geen toekomstbestendige variant. Bij deze variant zijn geen middelen beschikbaar voor het volledig uitvoeren van het groenstructuurplan, voor het vervangen van afgeschreven beplantingen, voor de aanpak van de gevolgen van klimaatverandering en ook geen middelen voor het vergroten van de biodiversiteit.

Bijlage 1 Ambitienota Groen

Onderwerp

Ambitienota Groen

Datum

3 augustus 2023

Kenmerk

170836

Pagina

7 van 7